

evangeliumnak. Ő a szenvedések minden nemét vállára veszi érted és te a tagadásnak minden fegyverét kipróbálad elene. Surrexit Christus! Ezt a hirt viszi világgá husvét reggelén a megindult föld-rengés, mint valami természetfölötti távirósodrony.

De te a hitetlen farizeusokkal bedugod füledet, nehogy binned kelljen. Surrexit Christus! Ezt hirdeti az arcokon égő husvétí pir, a természet ébredése, a madárka dalolása, csermely szabad csobogása s neked, oh ember, nem kell ez az örömhír?

Nem kell, mert szereted a bilincseket. Pedig a föltámadás, Krisztus föltámadása tégedet is föltámadásra hív. Csak az a baj, hogy nem a sírból, hanem bűneidből. És az nehéz. Kellemetlen. Mert hová lesznek azok az élvezetek, melyeket még a börtben sem tudtál odahagyni, ha meg kell halnod a bűnnek és fel kell támadnod a krisztusi, szabad életre? Neked nem ízlik az apostoli szót: „quae sursum sunt sapite, non quae super terram; quae sursum sunt quaerite.“ Ne fázzál s ne idegenkedjél úgy a szavaimtól. Nem prédikálok neked, hanem a „surrexit“ következményeit állítom eléd. S ha el nem fogadod, át nem éled ezeket a következményeket, visszapillants a sírodba, melyben bűn és halál férge tanýz. Ott pedig hiába keresed Krisztust. Ő feltámadott. Neked is föl kell támadnod. Most és majd a világ végén. Akkor nem függ tőled. Akkor majd ha akarod vagy nem akarod, föl kell kelned sírodból. De most tőled függ és akarnod kell. S a föltámadott Jézus is feléd nyújtja megdicsőült kezét

és visz-visz magával olyan úton, hol nincsen unatkozás, életűnság, méreg, gyilkos szerszám, gyilkos hullám s kétségbeesés: de van életöröm, folytonos Al-leluja és boldogság.

Surrexit Christus! Ha van benned igazi akaraterő, semmissítsd meg az egyetlen akadályt, mely nem engedi, hogy őt, a föltámadottat követhesd. Nézz a természetre, mely minden évben bontja bim-bóit, fakasztja rügyeit, hozza mosolygó kék egét, napsugaras melegét a föltámadásra. Nézz a madárkákra, melyek boldog, szabad szárnyalással hasítják a léget s ontják a dalt-dalra fölötted. Nézd és végy tőlük példát. Ne csak tömjénfüst, ne csak orgonahang, ne csak ima és ének, hanem szent fogadás és élet, bűnöktől szabad lélek élete legyen a föltámadott Krisztus számára husvétí ajándékod.

A kereszt.

Roppant változatos a kereszt bőlelete. Nagypénteken a keresztet visszük az embereket, hogy ott sirjanak. Husvét napján a diadal jelvényként lengeti a kath. világ, hogy az emberek örvendjenek. Mäskor a paradicsomi kigyó fejére tapos a kereszt, hogy az emberek utáljanak, gyűlöljenek (a bűnt) és ismét a toronyok, a házak tetején látjuk a keresztet, hogy az emberek higgyenek és szeressenek. A kereszt az ókorban a gyalázatafája, a keresztényvilágban a dicsőség oszlopa. Rettenő nagy koncepciójú szimbólum ez, mely annyi érzelmet és igazságot megbír egyszerre.

Hanem nem egy közönséges, pusztá fáról van itt szó.

A kereszt a gyalázatafája volt a rómaiaknál. Csak az elvetemült embert feszítették keresztre. A római polgár nem bűnhődött keresztalállal,

mert ez annyira lealázó volt, hogy meggyalázta volna a büszke római nevet. Nem hétköznapi ember kellett hát ide, hogy a gyalázat jelvényéről levegye a szégyenfoltot s oda tűzze a kítüntetett emberek önértés mellére. Valami nagy dolognak kellett történnie, hogy a szeny, a vér, a gyilkosság jelvénye királyok koronájára kerüljön s a vértől irtózó nő, nyakára tűzze azt a figurát, melyen latrok szenvedték el a halált.

A szégyen jele soha ily glóriózus fényben nem ragyogott.

Az akasztófától retteg a világ. És ámbár a magyar nemzetnek aradi hősei, ily fán nyerték el a nemzeti vértanuság koszorúját, mégsem jutott soha senkinek eszébe, hogy dicsőítse azt a fát. Ettől undorodik a világ. A keresztet pedig szeretve átöleli, összeroskad alatta és imádkozik kétezer év óta soha meg nem utálva, de mindig jobban szeretve. Emberi ész és akarat ily változtatásra képtelen. Az istenség ökonómiaja kellett, hogy beillesse a világba a keresztet, mint az emberiség ész és érzelm világának mozgató erejét.

Azt ija Eötvös: „Ha a föld megnyitva aknáit, neked adja kincseit, ha a nap read árasztja legmélyebb sugárzatát, még akkor sem fogod boldognak érezni magad, mert még van valami benned, a mi kielégítést nem talál: lelkednek egy része, a mely sir.“ Ezeknek a siró lelkeknek a vágya állította be a keresztfát egy természetfölötti világ közepébe. A boldogságra született embernek nem elég a napsütés, a föld aknája, a kincs. Egy hatalmas siró vágy oda vonzza az embert, hol megszűnik minden szenvedés, a hol édes a létezés. E vágy erősebb a babiloni fogságba esett zsidók honvágyánál, a magyar emigráltak érzelménél, kik szüntelen szabad hazáról álmadoztak. A siró lelkek vágya az örök boldogulás vágya, mit úgy óhajt a néger, mint az eszkimó, a budhista úgy kíván, mint a keresztény. Ennek a vágnak a kapujánál látjuk a keresztfát, mert ennek az erejével emelte fel Krisztus a bűnből a világot s visz-

hynchos Papyri II. kötetében*) egymagában a 29. theologiai és irodalmi papyrus mellett 65 drb. jogi és archéologiai okmány közöltetett.

A papyrusok világi tárában a római jog kutatói előtt egy egészen új világ nyílt meg s nem egy kérdést ma már egészen másképp oldunk meg, mint csak 1—2 évtized előtt is.

És mindez jórésben a szemétdomboknak köszönhető.

Az ám! Csakhogy ezen szemétdombok tetején nem kakasok kukorékolnak, hanem európai híru professzorok pillantanak be a szemeten át a rég letűnt korszakok kulturájába.

Tudományosan megállapították e halmok keletkezési módját, korát, megismerték eombok összetételéből a régi egyiptomi életet minden vonatkozásában, intézményében a Kr. e. III. századtól, a Ptolemäusok korától, a Kr. u. VIII. századig. Igaz, hogy a házromok közt s a sírokban is számos feliratos papyrus került elő, de az anyag jórésze a szemétdomboknak köszönhető.

Mint a föld geologiai rétegei, úgy rakódtak e hulladék rétegek egymásra korról-korra. A száraz talaj megóvta a papyrusok írásait s ma a szakértő könnyen olvassa le ezen javarészt görög és latin írományokról Egyiptomnak a fent jelzett ezer esztendő alatti kulturáját.

A halmok legfelső rétegei az újabb, az

alább esők, a régebbi korszakokra vetnek világot s így a különböző korú halmok több száz év történetét őrizték meg az utókor számára olyan aprólékosan és pontossággal, mintha egyenesen e célból emelték volna e halmokat.

S az a tudós, kit a történelem romantikus érzelmekkel tölt el, ezen egykori megvetettombok mellett ép úgy átrezni érzi valóján a mulandóság lesújtó s az örökkévalóság felemelő sejtelmeit, mint Chateaubriand Martyrjainak ismert ősz alakja az alexandriai könyvtárban, vagy az az angliai utazó, kinek lelkében a régi komor kastélyok, a katolicizmus ezen egykori végvárai, a repkénnyel befutott csücsives domok a történelem hangulatával oly közel rokon vallásos ihletet ébresztik fel.

A papyrológus, ki behatol az elmúlt évezredek kulturájába, hogy azt összekösse a jellel, ugyanabból a pszichológiából meríti lelkesedését, a mely az egyiptomi pyramisok alatt Napoleon ajkára e buzdító szót adta: katonák, e pyramisokról 4000 esztendő néz le reátok!

Az örök ember, lelkünk változatlan aspirációi kötik össze a multat a jellel, a jelent a jövővel. Ez ad értéket a történelemnek, ez teszi illatossá a szemétdombokat, drágává az évezredekkel ezelt kiselejtezett, akkor már értéktelennek tartott írományokat.

Igy lesz az emberi lélek a maga tudat fölötti tartalmával a tudományos kutatás életelő eleme.

Ezt tanuljuk a papyrológusok lelkéből.

A papyrus leletek forrás helyeiből meg azt a farsangi vagy nem bánom: nagybőjti tanulságot meríthetjük, hogy vigyázzunk, mit dobunk a szemetre, mert talán abból fognak bennünket is megítélni.

Az a papyrológia és magyarológia, mely ezer évek mulva hazánk szeméthalmaiból fogja átkutatni, le fogja sajnálni azt a magyar alkotmányt, melyet két év előtt tojásokkal és megyeházi székekkel kellett megvédeni;

a katonai költségvetésekből meg fogja állapítani, hogy a XX. század elég naiv volt felvilágosodottsága dacára a fegyverben keresni az igazságot;

a hivatali iktatókönyvek rengeteg ügyforgalmát megismerve kétségbe fog esni, hogy volt-e jözan esze az emberiségnek, mikor ennyi hazszontalan munkát csinált magának;

a periratokból szomorúan fogja látni, hogy emberek, kik sírnak a boldogság után, nem értették meg azt a nagy és egyszerű igazságot, hogy boldoggá csak az önzetlenség és szeretet tehet.

De minekünk katolicusoknak is félünk kell a késő utókor papyrológusainak ítéletétől.

Ez a papyrológia kifogja sütni irodalmi maradványainkból, hogy a világegyházban e korban nagy átalakulás, újabb reformáció készült, hogy a katolicizmus szellemvilágában a XX. század hajnalán meglehetősen depresszió uralkodott, a mely amerikanizmus,

*) The Oxyrhynchos Papyri, part II. London 1899. Az okmányok, egynek kivételével, mind a Kr. u. I. századból valók. Archiv. I. 178. s köv. old.

szahelyezze az embert a kegyelem állapotába, lehetővé tette a világnak örök boldogulását.

Minden tetthez energia kell.

Nagy vállalathoz, nagyobb erő kell. Kolumbusnak óriási lelkiereje volt szüksége, hogy nagy vállalatát végig vigye. Napoleon csatáihoz egy egész fél világ mozgósult. Iszonyú energia jutott kifejezésre emberi izomlan, fegyverben, munkában.

A Gizeh mellett álló nagy pirámisra míg rátették az utolsó követ, rengeteg sok energia folyt el csak könyben is, vérben is. Nagy vállalatoknál felvonul mindaz, a mi az emberben legerősebb, legkifejezőbb. Itt látjuk az ész, értelem és akarat hatalmas dinamikáját. Úgy látjuk azonban, hogy az elért cél, mindig megfelelt az elpazarolt erőnek.

A világ örök boldogulásának lehetővé tetele, a legnagyobb vállalkozás, mit emberi elme elképzelhet. És ha sok erő kellett azokhoz az eseményekhez, miket a történelem följegyez, annál több erő kell ehhez a vállalkozáshoz, minél inkább felülmúlja a világ történelmi eseményeit. Hanem erre már emberi energia nem képes. Ily munkát ember nem bír meg. Isten kell ide.

És ott látjuk Istent a Golgothe útján, hogy vállalatát végig vigye. E vállalathoz kiválassza a szegény jélet, a keresztet. Isten erejét a keresztviseelésben meríti ki. Minden fordulónál friss vérhullás, újabb kín, szenvedés, de az Isten szenvedelmé, Isten küzdelme, mert nagy a cél, és nagy célhoz mért isteni energia kell oda. Ez pedig a kereszt nélkül nem történhetik.

A mily mértékben emelkedik a kereszt, oly mértékben nyílnak meg az emberiség örök boldogságának zsilipjei. Végre mikor céljához elért a kereszt és elfogyott az istenemberi energia, akkor befejezte Isten a keresztet napszámát. A boldogulás útjai nyítván állanak a kereszt alatt tomboló, örvényező, síró, kétségbeesett, reményvesztett emberiségnek.

E pillanatban kezdett a szegény jele megdicsőülni, e pillanattól kezdve nem tudnak az emberek ellenni kereszt nélkül. A mint szüksége

van a világnak a napsütésre, mert úgy hozza azt a fizikai világ, ép úgy, kell az emberiségnek a kereszt, mert úgy hozza azt a lelki világ. Ha a fizikai világban a vonzás és taszítás törvénye felmondja a szolgálatot, akkor megdűl a világ, beáll a vég; ép úgy ha letörik a lelki-erkölcsi világban a kereszt, beáll a végpusztulás. A mint kell tehát az embernek, a völgyben ringó bukakalász, ép úgy életfőtétele, a völgy felett emelkedő keresztfa, mely nem hangulat, mint a kék égben a pacsirta szó, hanem maga az élet, mint az égből aláhulló, termékenyítő eső.

Orbán János.

Nem ébredünk!

Pedig ráznak, kiáltanak, tépnek, gáncsolnak, gúnyolnak, javainktól megfosztanak. Nem ébredünk. Pedig gyönyörű példák vakító fénye ragyog szemünkbe. Nem ébredünk. Pedig életünk talpköve, Krisztus akaratának szócsové: Roma locuta, Róma szólott, buzdított, kért. Nem ébredünk! Nyugszunk elalattott Sámsonnal a bonum pacis öleiben. Mint vitéz Holofernes, elcsábítva, kacérkodunk a modern köntösbe öltözött indifferentizmussal. Mint Absolon, atyáink parancsát feledve, menekülünk a kor sürgető, üldöző kérdése elöl, míg a Gondviselés keze utol nem ér.

Új bibliát, más evangéliumot, szociális katekizmust forgat, keres, vesz, kér és olvas az utcai munkás, a közhivatalnok, a méltóságos úr! Imádságos könyv, szentírás lekerültek a népek asztaláról. Helyüket átok, szenny, botrány, istentelen sajtó foglalta el. Keresztény és nem keresztény férfiak, nők és gyermekek egyetlen szellemi tápláléka, pótolhatatlan társadalmi szükséglete, kávéjának cukra, ebédjének fűszere, pihenésének édes társa, éhes lelkének vágya — az újság, a sajtó, a szenzáció. Ennek szellemi légkörében nőttek fel generációk.

Emitt a községi jegyző, amott a tanító, emitt a postaalkalmazott, amott a vasúti szolgák, másutt a csendőrség, másutt a finánc-

laktanya, másutt az udvari alkalmazottak kíméletlen kezeiből, másutt egyenesen nemkatholikus lelkész áldott kezéből a koreszmákba kerülnek mihamar a kereszténytelen sajtó, a pornográfia hajmeresztő iratai. S bár ne bizonyítanák szomorú faktumok, hogy egyetlen röplött irat, egyetlen kikoholt botrány, egyetlen bujtogató lapszám mily felfordulást, mily zavart, mily képtelenekeket dob az amugy is bizalmatlan, kishitű, ingatag nép szívébe.

A szomjas olvasó előtt meginog a tekintély, eltűnik a bizalom, lelkében eltántorodik a hittől. Ezt okozta a romboló sajtó hasábjain nem traktált, csupán jelszóvá tett „Los von Rom” mozgalom, midőn egyedül a Németbirodalomban 10.000 és egynehány katolikus lelkét fosztott meg egy év alatt hitétől, Isten kegyelmétől, az anyaszentegyház áldásától s oltalmától.

A hitevesztett katolikus féktelenebb szenvedéllyel támadja egyházát, mint a legadázabb ellenség. Ő az áruló, vezeti a csapatot. Üldözi, tiporja, leszorítja egykori hitsorsosait, javait konfiskálja, hogy az utca porában maradjon az, ki még hisz Krisztusban és becsületben. Gondolatomban elvonulok a történelem rettenetű adatai a multból, az olasz és francia egyház persectiói a jelenből.

Valóban „gurges gurgitem invocat” s mi még sem ébredünk.

Mint a pestis, ráfeküdt a kereszténytelen sajtó minden talpalatnyi földünkre, behatolt minden rétegebe. Mint a fojtó tüzet okádó hegyek lavájára, szárazon, vizen és légkörben pusztít, sötétít, kormoz, éget, a szenzációk ragyogó s vakító tüzi játékával. Térj a vendéglőbe és kávéházakba, menj kaszinókba, iskolák tanácskozó termébe, bankokba, borbélyműhelyekbe, vasúti állomásokra, szállj a vizek járművére, lépj a tovarobogó ércokcsi fülkéibe: mindenütt j m m á r, hol megpihenhetsz, hová útad vezet, kísér, körülvesz, kínálkozik ingyen a kereszténytelen sajtó. A fővárosban tárva nyitott szalonok kényelmes pamlagai között várja a szórakozást kereső honfit. A vasúti állomásokon,

modernismus, francia séparationismus s más hasonló izmusokban lépett fel a világtörténelem szinpadán s a melynek más oldalon levezető esatornáit a népmozgalmak, az akción populaire, a népszövetségek, az autonómikus törekvések képezik.

Nagyfokú lélektani forrongásról fognak majd beszámolni papyrusaink, a mely elöl nem egy nagy lélek a társadalmi munka, a gyakorlati tevékenység terére menekült még az is, kinek hivatása a katolikus gondolat emelése lett volna.

Kiderítik majd, hogy a kik e szempontból a „tanto sa, quanto fa” elvhez folyamodtak logikai zavarai csitítása végett, jámborul becsapták magukat, mert a tettet gondolatoknak kell megelőzniük s egy elkorhadt világ pszichológiai kereteiben végzett tetteikkel nem lehet a földre varázsolni azt a világot, a mely után immár feltartóztatatlanul szomjazik és tör minden egyén és társadalom egyaránt.

Elképedve konstatálja majd az a papyrológia, hogy a katolicizmus gyakorlati törekvéseiben néhol mellőzte az Evangéliumok lélektani utmutatásait, azokat a nagyszerű evangéliumi tanulságokat, a melyek ép azért, mert a dogmatikus anyagot nem érintik, ma még kiaknázatlanul rejtőzködnek a hivatalos katolicizmus elöl s a melyeket autodidacta, sokszor nem is katolikus emberek tisztábban látnak, mint mi és főleg theológusaink.

Valjon az Üdvözítő az alázatosságot csak zárt ajtók mögött ajánlotta gyakorolni? Valjon az Üdvözítő tanításai is csak az egyes individuimra kötelezők, de a szervezett egyesek sokaságára nem?

Ő neki is módjában lett volna zsenge egyháza érdekében a császárral megismerkedni s a politika útvesztői között a neki kínálkozó alkalmakat kihasználni. Miért nem tette? Miért nem váltotta valóra a kigyó okosságát a politikai és szociális élet terén is?

Szánalommal fognak ránk gondolni, kik nem egy helyütt az előző évszázadok szomorú tanulságainak félrelökésével ismétvallási alapokra szerelnők felépíteni az államok politikai életét, alaposan félreértve a német példát, hola Centrupárthatározottan a liberális eszmét képviseli az alkotmányosságunk meg látszatát sem bíró politikai intézményekkel s a császári abszolutizmussal szemben, s hola a katolicizmus történelmi különöcök (nagybirtok, közjogi méltóság, kath. eiőjogok stb.) nélkül tiszta homlokkal tud az új világ fanatikustáborával, a szociáldemokráciával szemben állani, anélkül, hogy annak nagy

morális értékeit és gondolatait csak közvetve is sértené.

Megdöbbenve fognak majd rámutatni arra a kath. agitációra, mely felede az evangéliumi intelmet, hogy ne a hatalomnak örüljünk, hanem annak, hogy be vagyunk jegyezve az élet könyvébe.

Nem csoda, ha a fin de siècle s az új század első éveinek maradványából a későbbi évtizedek katasztrófáira fog következtetést vonni, valószínűnek tartván azt is, hogy a nagy feszültségben a külső a hatalmas Germániában fog másodsor is bekövetkezni, mikor majd a lassú szörszálhasogató germán ész maga is rájön a lélektani forrongás kézzelfogható okaira. Közelfelvő gondolat, hogy az a szervezett katolicizmus, melyet az egész világ katolikus társadalma elé ideálul szoktunk állítani, de a melynek követésétől az a finom, sejtelmekben gazdag francia esprit a francia püspöki karban még a séparáció után is irtózik, hogy mondom, az a szervezett kath. társadalom különös helyzetbe kerül, mihelyt a germán politikai érdekek római Curia politikai lavirozásával összeütközésbe kerül. Az egyes ember, még ha Luther is, megtérhet, főleg, ha nem úgy szólnak hozzá, mint legutóbb a kath. gondolkodók cenzorai, ah azoknak más a kollektív lelkiéletük. Ha válsztaniok kell a germán nemzeti érdekek s a kath. világpolitika közt, nehéz elképzelni, hogy az utóbihoz csatlakozzanak.

Hogy ez milyen veszedelmekkel jár a XX.

vasúti kocsik fülkéiben könyvautomaták kínálkoznak. Minden tér lefoglalva, kibérelve, megvásárolva, beszenyezve. S mi még sem ébredünk.

Nyomatványok kellene. Termékeinket, iratainkat, könyveinket ki kell adni, meg kell örökíteni. De nekünk sajtónk sincsen. A százazreket évenként idegeneknek, ellenségeinknek adjuk az egyház pénztárából, saját tárczáinkból. Mi fogyunk, az ellenség nő, szaporodik, erősödik.

De mi még sem ébredünk. Nem lelkesülünk. Nem áldozunk.

A nagy erdélyi egyházmegyéből még csak két (kettő!) esperesi kerületben láttam még eszt, nemes, lelkes mozgalmat a kath. sajtóért!

Nem vádlok! Inkább kérek, könyörgök: gyűjtsünk a kath. sajtó alapra! Szegények vagyunk. Nem sokat tehát. Minden községből csak annyi krajeárt, mennyi a halhatatlan lelkek száma.

Az a család, az az egyén lelki bekejét, nyugalmát, hitét, erkölcsét és örök üdvösségét biztosíthatja az egyetlen krajeárral, midőn az istentelen sajtó mérget magától távol tartja.

Önmaga udveért köteles áldozni!

Meggyőződés, hogy a papnak ma szent hivatásához tartozó integrális kötelessége, az oltár áldozata után legsürgősebb áldozata, egyházzunkkal szemben nem ekszkuzálható tartozása, a ragadozó farkasokkal szemben fegyvere, hivatásának kötelessége: a sajtó, annak vagy a nyágy, vagy erkölcsi támogatása — tehetsége szerint.

Nekünk mondja, kath. népnek és papságnak, X. Pius szentséges Atyánk, kihez minket a gyermeki engedelmség és forró szeretet törhetetlen láncza fűz, hogy reményli, elvárja a Kath. Sajtóegyesület Igazgatóságához intézett levelében, miszerint „kivétel nélkül mindegyiketek nagylelkűen hozzá fog járulni kiki tehetsége szerint, e lehető legüdvösebb és legsürgősebb mű véghezviteléhez.”

—i —s dr.

Nagy áldozat a népművelésre.

Kolozsvár mellett 8 kilométernyire fekszik Bács község, nagy részben magyar, róm. kath. lakossággal. Kegyura az erdélyi róm. kath. státus kolozsmonostori uradalma.

Már évek óta hangoztatta a gr. Béli Akos, Maeszkásy Pál és Merza Lajos kiváló gazdaszokból álló jószágvizsgáló bizottság, hogy Bács községben a régi iskola helyett a törvénynek megfelelő iskolát kell építeni. De Máté József ügybuzgó bácsi plebános és nagy tanúgybarát sem hallgatott. Kért, zörgetett. No lett is eredménye, mert a státus nagy áldozatot hozott. 36 ezer korona költségen modern, két tantermes iskolát és tanítói lakást építtetett a circa 1000 lakossal bíró községben.

Már az új iskolában foly a tanítás. Kovács Béla személyében jóra való fiatal tanítót kapott a hitközség a régi tanító mellé.

Valóban hálás lehet a hitközség minden egyes tagja a nagykegyű főpásztor iránt, kinek fejedelmi bőkezűsége a státus útján kiáradt Bács községére. A státus nagymunkásságú referense, Pál István, apát úr iránt is nagy a hála Bács községben és méltán, mert nagy az áldozat. Nagy hálát, nagy elismerést érdemel.

Meg is nézi, még meg is bámulja minden átmenő a község közepében, a nagy országútja mellett fekvő, illetőleg diszeskedő gyönyörű szép épületet.

A község továbbfejlesztésének, szellemi művelődésének meg van vetve alapja. A plebános szorgoskodása folytán kosárfonó-iskolát is rendeztek a régi iskola termében, melyet ilyen célra és gyűlés- és olvasókört teremnek tartanak fenn.

A községben van szép virágzásnak indult fogyasztási szövetkezet is, mely arra van hivatva, hogy az árúzsorot tüntesse el, a szolidaritást és lelkiismeretet bevigye a kereskedelembe s még az is, hogy a keresztény elemet rávegye a kereskedői pályára.

Hálás érzéssel mutogatta a plebános a szép oltárpárnákat, melyeket báró Wilburg Aladárne

században, azt csak az tudja, aki egy picit bepillantott abba a vulkánba, melynek csak gyöngéd dőrejei azok a fent említett izmusok, s aki a saját lelkében érzi a nagy irt, melyet a katolikus gondolat és érzésvilág és a XX. század között még senki sem töltött ki, s a melyet dogmatikus felelemtől tulságosan nyomva s cenzuráktól lépten-nyomon tartva az Egyház belől bekében és engedelmségben kitölteni valóban nehéz is. Erre csak nagy szívű és lelkű szentek képesek. Pedig az életből tudjuk, hogy az ilyenek igen ritkák; a kinek nagy az esze, annak nincs harmonikus telített érzésvilága, ez a metafizikai típus; a kinek meg nagy szive van, az az eszméket nem látja. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy az utóbbi típus értékesebb, mert szívének nagyságával könnyen áthidalja az intelligencia nehézségeit.

Nem szomorú-e, ha katolikus mozgalmaink ép ezt az értékes típust lökik félre?

Jaj nekünk, ha nem lesznek nagy szívű szentjeink!

A nagy katasztrófában a hit kevesebbet fog talán szenvedni, mint a XVI. században, de annál többet annak szociális szervezete, az Egyház, melyet alapítója szabadságra alapított, de a melyet meggondolatlan fiai pillanatnyi eredményeken fellelkesedve előkészítettek a szolgálására.

S az az utókor a XX. század katolikusait

értékelve bizonyára arra a következtetésre jut majd, hogy a társadalmi gyakorlati tevékenység nem mindig értékesebb a visszavonult elmélkedésnél s a lelkek csöndes nevelésénél. Megerősítve fogja látni a régi igazságot, hogy igazi nagyság csak magányban fejlődhetik s hogy a piaci szereplés nem produkál új értékeket legfeljebb erősíti a szereplőben azt, a mi megvan; hogy a társadalmi munka csak az egyén belső világának projekciója, tehát tartalmukat egy csöppet sem emeli, következésképp nem teszi feleslegessé a világnézet emelésére irányuló tudományos belső munkát.

Szóval az a jövő papyrologia megadja az elégtételt a belső munkának azokkal a piaci handlékkal szemben, kik minden bensőségben hindu bölcseséget látnak, annak az istenségnek bölcseségét, akinek minden öröme saját köldökének szemléletében merült ki. Egyébiránt valjon kicsiség-e az, ha valaki önmagát örömmel, tiszta örömmel képes nézni? Ha így volna nem lehetne érteni: miért imádkozott Baudelaire e sokat kifejező szavakkal:

O Seigneur, donnez moi la force et le courage
De contempler mon corps et non coeur sans dégoût.*

Tehát vigyázzunk a jövődöbeli papyrosokra!

B. M. dr.

*) O. Wilde: „De Profundis”-ából idézve.

saját kezeivel készített, szépen kihimezett, kit az áldott Úr Jézus azzal jutalmazott meg legnagyobb mértékben, hogy megadta neki a kath. hit kegyelmét, hogy visszatért a helvét felekezetből az Anyaszentegyház kebelébe. Kirchner Árminné díszes oltárszönyeggel ajándékozta meg a templomot. Kőváry Árhurné főszolgabíróné pedig egy fehér misemondó ruhával. Az Úr Jézus jutalmazza meg a nagylelkű jötevőket!

Viator.

H I R E K.

MEGHIVÓ.

AGY.FENÉRVÁRIKÖZPONTI OLTÁREGYESÜLET

a szegény templomok felszerelésére szánt
EGYHÁZI KÉSZLETEIBŐL
AZ IRGALMAS NÖVÉREK ZÁRDÁJÁBAN

KIÁLLITÁST RENDEZ.

1. A tárgyakat kegyelmes úrunk nagy-szombaton d. e. 11 órakor szentli meg az oltáregyleti hívek jelenlétében.

2. A kiállítás megtekinthető husvét vasárnapján, hétfőjén és keddjén reggel 9 órától este 5 óráig.

Tetszés szerinti adományokat köszönettel fogad és minél több látogatásért eszedzik

Az oltáregyesület.

— Személyi hír. Kegyelmes püspök urunk, folyó hó 11-én, a reggeli vonattal Kolozsvárra utazott, hogy ott az Igazgatótanács gyűlésén elnököljön. Kiséretében utaztak Zomora Dániel és Kovács Lajos kanonokok és Soóthy Gyula lelkiigazgató, ki a kolozsvári oltáregylet husvéti kiállítását tekintette meg. Püspök urunk még aznap visszautazott székelyháza.

— Ünneplés istentisztelet. Április hó 11-én, délelőtt 9 órakor, az 1848-iki törvények szentesítésének 60-ik évfordulója alkalmával, Gyulafehérvárt, az ősi székesegyház falai között ünnepléses istentisztelet volt, a melyen megjelentek: a székeskáptalan, kerületi papság, az összes hivatalok, a csász. és kir. katonaság tisztikara, a növendékpapok, a főgimnáziumi ifjuság tanárai vezetése alatt és szépszámú hívősereg. A nagy misét, sub infula, Imets F. Jákó, apát-kanonok celebrálta, a papnövendékek ének-kara pedig a kóruson, szebbnél szebb egyházi énekarabokat adott elő.

— A nagyheti és husvétünnepi istentiszteletek sorrendje a székesegyházban. Pálmavasárnapon a pálmaszentelést és az ünneplés nagy misét Ujfalusi József dr. apát-kanonok úr végezte, a passiót a növendék papok énekkara énekelte.

Nagyszombatán délután 3 órakor gyászvecsernye.

Nagycsütörtökön délelőtt 8 órától kezdődőleg szent mise, olajszentelés, körmenet, közös szentáldozás, oltárok levetkeztetése, lábmosás. Délután 3 órakor gyászvecsernye.

Nagypéntek. Délelőtt 9 órakor előszenteltek miséje, körmenet, német szentbeszéd. Dél-

után 3 óraker magyar szent beszéd és gyászvecsernye.

Nagyszombat: délelőtt 8 óraker. tűz-, tömjén-, husvét gyertya-, vízszentelés; ezek után ünnepélyes szent mise.

Délután $\frac{1}{26}$ óraker zsolozsmázás; 6 óraker beharangozás és azután a feltámadási körmenet.

Husvét I. ünnepé, délelőtt 7 óraker szent mise, utána a husvéti eledlek megszentelése. 9 óraker szent mise, szent beszéd. Délután 3 óraker, ünnepélyes vecsernye.

Husvét II-ik ünnepén, az istenitisztelek ügy, mint az I-ső ünnepen.

Mindennap $\frac{3}{47}$ órától kezdődőleg 8 óráig, a hívek szent gyónásukat végezhetik a székesgyházban.

— **Római zarándokok.** Három theologusunk és a helyi főgimnázium azon 16 tanulója, kik a husvéti szent ünnepekre Rómába zarándokolnak, Gyulafehérvárról, e hó 11-én, délután $\frac{1}{23}$ óraker indultak a hosszú útra. Ifjaink három napig, mint a Regnum Marianum vendégei, — Budapesten maradnak, a mely idő alatt, Izsóf Alajos vezetése alatt, megtekintik Budapest nevezetességeit. Budapestről, Fiume és Anconán folytatják útjukat Róma felé. Az isteni gondviselés vezérelje derek ifjainkat, kik egész életükben hálások fognak lenni szeretett főpásztoruk, kegyelmes atyjuk iránt, kinek fejedelmi bőkezősége lehetővé tette, hogy növendékpapjaink s az ifjak jó nagy része, az örök várost, szentséges atyánkat és a szenthelyeket megláthatják. Az ifjúsággal együtt utazik, Szporni János, finevelőintézetű aligazgató is. A zarándokok 200 korona Péter fillért visznek magukkal.

— **Figyelmeztetés.** Tisztelettel felkérjük mindazokat, akiknek részére a mai számunkhoz postautáiványt mellékelünk, hogy az abban kitüntetett összeget, folyó évi május hó 1-ig kiengyelíteni sziveskedjenek, mivel ellenkező esetben május 1-től kezdve a lap további küldését beszüntetjük. A pénztári hivatal.

— **Új katonalelkész.** Sikray Kolmár Imre, utjonnan kinevezett esász. és kir. katonalelkész, e hó 8-án városunkba érkezett. Mielőtt hivatalos teendőit megkezdette volna, jelentkezett katonai felebbvalójánál, majd e hó 10-én tisztelgett püspök úr öngyméltóságánál, ki az új katonalelkész úrnak, Esztergomban tanulmányi felügyelője volt.

— **Nyitva a könyvtár.** A Batthyány-féle európai nevezetességű könyvtár, a téli időszak elmúltával, a nagyközönség számára megnyitották. Nyitva van, minden kedden és szombaton, délelőtt 10—12 óráig. Ezen időben, a könyvtár tudós öre, Kórödy Péter dr., theologiai tanár, úgy az idegen vendégeket, mint a helybeli látogatókat, szivesen kalauzolja és felvilágosító magyarázatokkal is segítségére van, az érdeklődő közönségnek.

— **Ellenségeink.** Ezek mindig ébren vannak, a mikor a katolicizmusnak ártalmára lehetnek. Ezt igazolja azon rövid értesítés, melyet egyik székelyföldi hitközségből kaptunk. Ott ugyanis a kath. Népszövetség megalakítása ellen, a következő furfangos mesét találtak ki ellenségeink: Ne pártoljuk a kath. Népszövetséget, mert azt a kath. papok találták ki a saját maguk javára. Ugyanis, — így szól az ellenséges ember, — az állam megfogja váltani a székelyföldi képét, de mivel ez a váltásdíj igen kevés lesz, a papok aképen akarnak magukon segíteni, hogy a hívektől, kath. népszövetségi tagdíj címen, évenként beszédnek egy-egy koronát. De jaj annak, a ki csak egyszer is befizeti ezt az egy koronát, mert az ezután a kepezetű polgár lesz, — a ki pedig

nem áll be a kath. Népszövetségbe, s nem fizeti az egy korona tagsági díjat, az örökre megmenekül, a kepezetű kötelezettsége alul. Igen ravasz és körmönfont gondolat ez! Mely ha széles rétegekben elterjed, igazán meg fog gyűlni a dolga annak, a ki a kath. Népszövetséget, ilyen képű helyen megakarja alakítani. Mi azonban nagyon bizunk a székelyföldi papság és tanítóikar bölcsességében, mely e gonosz fertőző baj ellen, megfogja találni, a szükséges fertőtlenítőszeret.

— **Iskolai színelőadás.** A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium ifjúsága, e hó 10-én, délután $\frac{1}{26}$ óraker, az intézet tornacsarnokában berendezett színpadon, színrehozta Madarász Flóris 4 felvonásos zenés színjátékát: „A tékozló fiú”-t.

A minden tekintetben fényesen sikerült színdarabot végignézte püspök úr öngyméltósága és a drága jó Kegyelmes asszony, püspök urunk édes anyja, továbbá Lollok József lazarista atya, Döbrössy Alajos pécsi kanonok, a székeskáptalan tagjai, a központi papság és óriási nagy közönség.

Rass Károly főgimnáziumi tanára ez érdem, hogy az előadás oly pompásan sikerült. Ő volt ugyanis az, ki a nagy kintartást és sokoldalú képességet igénylő betanítást és rendezést végezte. Reithofer Jenő rajztanár, a díszletek megfestésében remekelt; a korhű jelmezeket pedig Riszner Ödön né öngyméltósága, Riszner Ödön főgimnáziumi tanár szellemes felesége, történelmi műrajzok után mintázta és készítette el.

Nagy segítségére volt a fáradságos munkában, Bartalis Józsika kisasszony, Bartalis József főgimn. tanár húga, a kiknek áldozatkészégeért, és majdnem három hétig tartó szakadatlan munkálkodásukért, a főgimnázium igazgatósága, ez úton fejezi ki mély háláját, és szívesen köszönetét.

A fiuk összhangzón játszottak, énekeltek, s oly hatást értek el, hogy erre büszkék lehetnek ök, büszke lehet az intézet.

Ugy halljuk, hogy a közóhajnak engedve, az igazgatóság még egyszer előadhatja e tünevényesen szép, s tanulságokban gazdag színdarabot, hogy gyönyörködhesseken benne azok is, kik az első előadáson részt nem vehettek.

Az előadás anyagilag is megjutalmazta a nagy fáradságot, mert az ifjúsági segélyegylet javára, a felülfizetésekkel együtt 368 kor. 70 f. folyt be.

Felülfizettek: nagyméltóságú Majláth Gusztáv Károly gróf püspök úr 10 kor., özv. Majláth Györgyne öngyméltósága 10 kor., Sommer K.-né 7 K. 20 fill., Döbrössy Alajos pécsi kanonok úr 27 K. 20 fill., Glück Adolf 10 kor., Vass Albert dr., Muresán N. Nagyszében, Majláth Ferenc 5—5 kor. Setz Károlyné, Knauzné 3 K. 60 fill., Korbuly Ignác 3 kor., Kovács Lajos, Roska Miklós, dr. Haas F., Fuhrmann Alfréd, Nikola Aeneas (Balázsfalva), Fischer Sándor, Tamási Áron 2—2 kor., Petri Helmuth 1 kor. 60 fill., Láhni Károly 1 K. 40 f., Székely István, Pénczes László, Lobstein Sámuel, Neuwirt József 1—1 kor., Fehér Imre Segesvár 1 kor. 40 fill., Salamon Szabin 1 kor. 40 fill., N. N. 1 kor. 10 fill., Muresánné 80 fill., Présia Romuluszné 70 fill., N. N., Szongott Vilmos, Nagy Andor 60—60 fill. Erdődi Károly, Müller Majos, N. N., Péter István, Lobontiu N. 40—40 fill. Fogadják az intézet hálás köszönetét.

— **Országos vásár.** Városunkban a tavaszi országos vásár, e hó 14-én folyt le, közepes forgalommal.

— **A kath. népszövetségnek** egyházmegyénkben espereskerületnek szerint való szervezése már megindult s a munka javában folyik.

A központból az esperesi kerületeknek küldött utasításokra egymásután érkeznek a jegyzőkönvi kivonatokban foglalt jelentések. A hunyadmegyei koronagyűlés jegyzőkönyvéhez csatolta a kerületi főesperes, nagyon helyesen, Német Gellért előadónak a kath. népszövetségről tartott értekezését, melyet tájékoztatóul szó szerint közre fogunk adni.

— **Kiállítás Kolozsvárt.** Az ottani oltáregylet virágvasárnapján nyitotta meg gazdag kiállítását. A megnyitást és a tárgyak megszentelését dr. Hirschler József kanonok végezte lelkes beszéd kíséretében.

Vidéki levél.

M . . . 1908. ápr. 10.

Főtisztelendő Szerkesztő úr!

Kinéses Kolozsvárnak mozgalmas napja volt f. é. április 7-ik napja. Kenessey Bélát, az erdélyi református egyház fejét, ekkor iktatták be hivatalába s a kíváncsi közönségnek nem okozott nagy nehézséget, hogy gróf Tisza Istvánt, báró Bánffy Dezsőt s a magyar közelet annyi előkelőségét színről-színre láthassa. Nehogy azonban sokáig ringatózzék valamelyik rendes olvasója abban a téves hiedelemben, hogy a Közművelődésben most valamelyik kalvinista a. f. incselkedik, ünnepélyesen kijelentem, hogy nem a beiktató látványosságra, nem is a neves politikai faktorok megbámulására, hanem fontos lelkiismeretbeli ügyben valék a fent megnevezett nevezetes napon az igazságos Mátyás szülővárosában. Úgy esett ugyanis, hogy a mi derek és igazán szeretetreméltó főesperesünk e napra tüzte ki a papi szent gyónást, a tavaszi koronagyűlést s ezzel kapcsolatosan a Jeky Dániel dr. táblabíró távozásával, egy espereskerületi világi képviselő választását a kolozsdobokai kerület részéről. Mondanom sem kell, hogy a kerület plébániáinak elite-je, mint választó kiküldöttek, a papi és tanító testület teljes számban jelent meg, hogy lelkileg megújulva vitális érdekeinek tüzetes megbeszélését eszközölje.

A bőjti szent idő komoly napjain példaképen is felemelő látvány volt a teljes számmal összejött kerületi papság a töredelem székénél. És itt legyen szabad két sor kitérés tennem. Mikor ez évben is a kődös november egyik napján annyi erdélyi pap jön majd össze a státusgyűlésre, tekintse meg ki-ki a kolozsvári Mátyás templom gyónatószékét s aztán nézze meg mindenkori Erdély legszebb sekrestyéjét. A tehetősebb egyházközségek, a gazdagabb templomok képviselői egy esetleges renováláshoz, megújításhoz aligha találnának praktikusabb és gyönyörűbb modellt. Itt az ősrégi templom gothikus boltívei alatt fonódott össze a papi testület bűnbánó „miserere”-je a Jézusával egyesült szívek háládó imájával.

Igazán jól esik napok múltán is visszámélnem, pedig 40 kilométer s a kora reggeli órák hüvösebb voltak közöttöm és az átélhetetlen percek között. Egyebekben pedig Kolozsvár főpapja gondoskodott, hogy a lélek mellett a romlatag test is megkapja a magáét. Nagy Gáborhoz invitálta paptestvéreit s a tanítótestületet reggelizni. Jól is tette. Én a megtett út mellett még e csekély önmegtágadással — a reggeli elhagyásával — akartam valami keveset vezekelni. Meg is jártam. Az esperes szíveségből s papjainak érdeklődése miatt délután két óraker végződött a koronagyűlés. Erről csak azt irhatom, hogy a szeretet és a kedves modor uralta. A mi kedves főesperesünk mindennek a gyakorlati értékét tekintette s a jól előkészített koronagyűlés nemcsak debatteri munka volt,

hanem forrás, melyből a papság igazán merithetett.

Főesperes indítványára a közelebről elhunyt százfenesi plebánosnak emlékéit jegyzőkönyvben örökítette meg a gyűlés. Dr. Szentiványi Róbert előtérben méltatta az új házassági rendeletre vonatkozó 350—1908. számú instrukciót. Pontról-pontra kiterjedett a koronagyűlés figyelmére, hogy a legközelebbi napokban életbe lépő rendelet egyöntetűség tekintetében ne találja készületlenül a kerületi papságot.

Az új katekizmust Kún László segédlelkész méltatta s e tárgynál az összes papság kifejtette nézetét. Jobb a réginel, de beosztás illetve anyag nyújtás tekintetében még simításra szorul. A mindennapi szentáldozás ügyének előadója Csányi Kálmán hitoktató volt. E tárgynál szintén élénk érdeklődést tanúsított a ker. papság. Legnagyobb akadályát abban gondolja fellelhetni egyesek vonakodásának, mert híveink erre alkalmas módon még nincsenek előkészítve. Azon lesz tehát, hogy az év folyamán kimerítse e fenséges tárgyat, mitől nagyon sokat remél. Dr. Péter Antal volt a népszövetségi mozgalom előadója. Már járatos e tárgyban. Az ő indítványára kimondotta a koronagyűlés, hogy május első vasárnapját a népszövetség ügyének szenteli az esperesi kerület s plebániák szerint szervezkedik, mert azoknak izoláltsága és nagy távolsága miatt a csapatos tömörülés ki nem vihető. Dr. Szekeres József plebános előadása után a nyugdíjszabályzatot oly formán kívánta módosítani, hogy 2400, 2000 és 1600 korona évi nyugdíjösszeget kapnának Erdély emeritus papjai. Ez természetesen csak úgy volna elérhető, ha a befizetések alapjául egyeseknek jövedelmi arány szerint való hozzájárulása szolgálhatna.

Tüzetesen foglalkozott a koronagyűlés a zsinatelőkészítő bizottság kérdőpontjaival. Viszonyok ajánlotta nézeteit jegyzőkönyvébe foglalta.

De bocsásson meg kedves Szerkesztő úr, legjobbakaratom mellett sem sikerült szűkebbre vonnom a gyűlés kereteit. Így is szinte elfeledem, hogy rövid időre elnöklő főesperesünk felfüggesztette a gyűlést s ez intermezzó alatt a státusgyűlési képviselő választó ülésen elnökölt. Ez a tárgy nem sok nehézséget adott. Egyhangulag és nagy lelkesedéssel Maeskássy Pált, a nagy magyar érzelmű, oly tekintélyes és kedvelt egyént választották meg képviselőnek.

És azután mentünk a kolozsvári plebános jóvoltából Nagy Gáborhoz etkezni.

Az ebéd alatt is sok közérdekű dolgot beszélünk meg, a mely mindnyájunknak ismeretét gyarapította s testvéreinket egymáshoz közelebb hozta.

— n — c.

Megnyitó.

Tartotta a szeben-fogarasi esperesi kerület tavaszi koronagyűlésén f. hó 7-én **Prokupek Sámuel** esperes-helyettes.

A tavasz elérkezett. Mindenütt életre kelt az alvó természet, a rügyek fakadozni kezdenek. Ilyenkor öröm fogja el a kebleket, új életkedv és erő hatja át az egészséges ember tagjait, munkásságra hívja, ösztönzi.

Vulkánikus talajon állunk. Tompa moraj hallatszik olykor-olykor: egy fenyegető vésznek

előjele. A társadalom alapját assák, rázzák s vajon sikerülni fog rombadönteniük sok századnak áldott munkáját s azon fenséges épületet, melynek neve Egyház?

Csak vad és észnélküli ember nem látja át törekvésüket és kicsinyeli a fenyegető veszélyt. Elleneink megszámlálhatatlanok. Nincs eszköz, mód, a melyet fel nem használnának. A sajtó kezükben van, befolyásuk alatt a színház, nagy vagyonnal rendelkeznek s emellett nagyon tevékenyek, összetartanak, tervszerűen dolgoznak. Bár különféle úton, de egy cél felé törekcsenek: megdönteni a vallást, kitépni a szivekből az istenfelelmet, túlvilágban való hitet, az érvény neveléséges az ő szemükben és butaság, a hazafitúi érzelmét felváltja a kozmopolitizmus, hódolnak szenvedélyeknek, nem ismernek semmi korlátot. Mintha ősi ellenségünk, a sátán, millió és millió alakban dolgozna, talán sohasem volt az újabb korban erősebb támadása és hatalma.

Szervezetlenül állottunk eddig a szervezett támadásokkal szemben. Oldott kéve gyanánt, egymagunkra hagyatva jajgatunk, s majdnem mit sem tettünk. Mintegy álomba merülve néztük, miként ragadja ki az ellenség kezeinkből fegyvereinket egymás után s miként használja ellenünk. Vajjon tovább tűrjük-e ezt? A tavasz ébredése se bírjon felébreszteni bennünket, midőn minden azt kiáltja: „hora est jam de somno surgere.“

Elbágyadtan, megfélemlítve állottunk. Híveink nagy része elleneink táborában van, nincs, nem volt hadsereg hátunk megett s most is sokunknál hiányzik a legszükségesebb is, hogy anyagilag áldozzunk.

De vajon mindez megbéníthatja életerőnket s már most vedekezés nélkül engedjük át magunkat a tehetetlenség tudatában? Nem, ezerszer nem!

Küzdenünk kell bátran, kitarotán! Bár most kezdetben nehéz lesz küzdenünk, sokszor sikertelen is, de a győzelem végre is a miénk lesz. Erre tanít bennünket Megváltónk örök ígérete, erre a történelemnek tanúsága.

A koronagyűlés fontos tárgysorozatát tár előnkbe. Kérdéseket, melyek a lelki megerősítés, hitoktatás és a sajtó ügyére vonatkoznak. Fontos kérdést, mely a kath. szervezkedést okozza. Kevés még az eredmény, melyet a kath. sajtó és kath. népszövetség által értünk, de ki merné tagadni, hogy nem volnának ezek a helyes út, melyen a kath. védelmet szervezhetjük, kath. közvéleményt teremthetünk, híveinknek millióit kath. öntudatra felébreszthetjük, egyetértésre, öntudatos, tervszerű cselekvésre buzdíthatjuk. Ha ez sikerül, szent ügyünk meg van nyerve, mert mögöttünk a kath. társadalom, kiknek milliói fognak sorakozni, kiknek vallásos érzület által áthatott kebléről lepattan az ellenség támadó fegyvere s kath. kebelünkben oly falanszot állíthatunk fel, mely diadalmasan fog megküzdödni mindenkor a sáttánnal és az ő rab-szolgáival.

De tennünk, munkálkodnunk kell szüntelen mindenütt. Válságos idők nagy munkát és áldozatot igényelnek. Templomban, iskolában, családban, egyletekben, sajtóban, társadalomban mindenütt dolgoznunk kell.

Mielőtt a koronagyűlést megnyitnám, a kerületet ért öröndetes eseményt kell felemlítenem. A szeben-belvárosi plebánosi állás az erd. rk. Státus igazgatótanácsának egyhangú választása kegyelmes Főpásztorunk kinevezése folytán betöltött. Egy fiatal, nagynevű lelképástort nyert a kerület legnagyobb plebániája Hohenlohe Károly Egon herceg személyében. Állomását csak a nyár folyamán fogja elfoglalni. Üdvözljük a fiatal, nagyráhatott oltártestvért. Nehéz lesz állása. Ezzel várják jöttét. Sok intézmény benne várja a legerősebb támaszt és szervezőt. Bizzunk a jó Istenben, hogy Ő, ki e fiatal levitát ezen magas, de terhes állásra meghívta, adni fog minden munkájához kegyelmet és áldást bőségben.

Jézus szt. nevében a koronagyűlést megnyitóm.

EGYHÁZMEGYEI ZSINAT. *)

Hozzászólások a „püspökmegyei zsinat”-hoz.

Ha egyházmegyénk minden papja — öreg úgy, mint ifjú — erkölcsi kötelességének tartaná egyetlen hivatalos lapunkat jártni**) s azt el is olvasni: akkor sok megérlelt kész javaslat lehetne már az egyházmegyei zsinatot előkészítő bizottság kezénél; melyet ez most rendszerbe összesítve bocsáthatat volna a koronagyűlések tárgyalásai elé. Pedig rövid idő áll rendelkezésünkre; ha jól sejtem: már a jövő évben zsinatot tartunk. S bizony alig történt valami. Annit tudok, hogy az előkészítő bizottság az 1822. évi Szepesy Ignác-féle Statutumot vette tanulmányozása alapjául. De hol van az egyházmegyei papság véleményével, javaslatával?

Hogy egyöntetűség és könnyen áttekinthetőség céljából szükségünk van Statutum-ra, eléggé indokolható azzal, hogy statutumunk nincs. Mert az 1822. évi Statutum egy olyan nonsens, melyet maga erős alkotója revokált, s melynek egyik-másik pontjára mégis úgy ömaga, mint utódai hivatkoznak szétforgácsolt rendeleteikben. A reprobatio indító okát nincs szándékunk tárgyalni; azt sem firkesszük, hogy per excessum vagy per defectum hozott határozatok adtak-e erre okot, pedig az 1825. évi pozsonyi országgyűlésen tapasztaltak adtak-e a revokálásra impulstus; csakis az okmányt magát közöljük le tudásul: „Rme Dne! Quum Sanctissimus Dominus Noster Leo XII. Summus Pontifex Romanus plura, in Synodo Trinitivaniae, quae anno 1822. celebrata est, decreta reprehenderit, mihihique Scripta Epistola id significaverit; Supremo Ecclesiae Capiti a Christo in persona Petri relicto, obtemperans, nunc Posenii degens, memoratae Synodi acta, in quantum in Sacris Ecclesiae Canonibus, Concilii Tridentini decretis, Legibus Patriis, Sacratissimae Regiae Majestatis, et Exc. Regii Guibernii mandatis, ac literis piorum Fundatorum, nec non pastoralibus per Antecessores mess

*) Ezen rovatot a zsinatot érdeklő minden tárgy számára állandóan nyitva tartjuk.

**) Kiszérelje meg a „Szerkesztő” úr minden pap számára megküldeni a Közm.-t. Hasson reá az irodalmi társulatra s eredménnyel fog járni.

Tüdőbetegségek, hurutok, számkököhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utáztatásokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svejc)

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váládékat, éjjeli izzadást.

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárúban. — Ára üvegenként 4.— korona.

Episcopus Transilvaniae ad Clerum Dioecesis non dimissis non contineretur, revoco, iisque in posterum vim nullam inesse declaro, mihi reservans, nova, dum in Dioecesis reversus fuero, condere statuta, quae instructioni a Sua Sanctitate acceptae prorsus satisfaciant.

Idecirco, donec de hoc argumento alias circulares literas exaraverit, in Cultu Divino celebrando ordo ille observetur, qui anno 1819. vigit, et quisque Ecclesiastico munere fungens normam observet, quae supra recentitis consentit. Ceterum piis ad aram precibus commendatus persevero. Rmae DVae Posonii 29-a Januar 826. addictissimus Ignatius Eppus mpr.“

Ezen revocatio egyrészt inthet arra, hogy az alapozás munkájához távolabbról is hordjuk az anyagot, de másrészt s kiválóan arra, hogy a javaslatok s a koronagyűlések esetleges határozatai az egyház kánonjaival, a tridenti egyetemes zsinat decretumaival, a püspöki ezideig kiadott körrendeletek intézkedéseivel összeütközésbe ne jöjjenek. S ilyformán oly gazdag Statutum jöhessen létre s olyan szankcióval, mely kivételt ne tűrjön meg.

S epen a rendszeres anyagfordásnál tapasztalható a nagy késedelem. Pedig Forster paptársunk a Közművelődés 1906. évi július 29-iki számától kezdve egy éven át gazdag anyagot nyújtott arra nézve, hogy a zsinaton mit kell majd tárgyalnunk; s az elvetelt magnak gyümölcse való megérelését kérte. S mindezek dacára egyetlen hozzászóló cikk sem jött napfényre e lapban. Ezért hangsúlyozom, hogy alig történt valami! A bizottság három tárgya . . . (?) a módozat s az idő, míg ilyformán célnak juthatnánk, megőrölné magát a zsinatot. Fejezetek s háromnegy szóból álló pontozatok szerint összeállított vázlatot kell küldeni minden paphoz azon felhívással, hogy postafordulattal jelezzék: a pontozatok melyiket fogja rövid idő alatt feldolgozni, egy pontra több jelentkező közül egyet-kettőt megbízni; az ajánlkozás nélkül függőben maradt pontozatok tárgyait a Közművelődésben közölni; ilyenformán ezekre is akad munkás. Ezen módszer mellett rendszeresen minden tárgy esetleg szakkedvelő által lesz feldolgozva, másrészt pedig elejét vesszük a „szalma“ cséplésnek. Most beszélni a „nyugdijas“ papok menhelyéről (lásd Közm. idej. 9. 12. 14. számát Kapusi, (If), Benevolens cikkeit) s fűzni tovább ez eszmét lapok során át talán a végtetekig az általános tárgyelőlelés rovására — mikor e tárgyra nézve a Közművelődés 1902. évi febr. 22-iki 8. számának 58. lapjána — z-ig minden óhajtf kifejezve találunk; de a mely cikk, hasonlóan a Forster cikkeihez, visszhangra nem talált 6 éven át — talán azért, mert olyan főbenjáró dolgok ezek — s melyhez ha annak idején szólanak hozzá, nemcsak a helyre nézve történhetett volna megállapodás, hanem boldog lakói is lehetnének már a díszes parktól körülvevett papi otthonnak . . . nemde mily felemelő lehetett volna, ha a zsinat erről mint áldásosan bevált intézményről emlékezhetnének meg. Olvaszuk csak el és ismét olvassuk el, és elmélkedjünk csak az ott kifejtettekről; mert habár az általános irányzat most is más, de ezen — habár elég késői — visszhangok azt jelzik, hogy a papi jelleg ez irányban is helyet kér a zsinat Statutumaiiban, mint azon cikk írója is sejtette már — és sejtette.

A munkálkodás terén tehát szét kell oszlonunk. Eredményes kirándulást tehetnénk pl. Magyarország határain belül eső egyházmegyék rendeleteiraiban tálrlózni; felkeresni külső, belső ellenségeinket; kifürkészni

az akatholikus és atheus intézmények törekvéseit, irányzatát; szemelni az erd. rkath. státus igazgató tanácsának évi jelentéseiből; s figyelmen kívül nem hagyni egyházmegyénknek is gazdag rendelettárát — azokat a szigorú régi intézkedéseket stb. stb. s ilyformán oly gazdag anyagot tárhatunk az előkészítő bizottság elé, melyet az élvezettel illeszthet össze. Nem szükséges a kidolgozás; elvégi azt a bizottság; mert ők mint „sapientes missi sunt“.

Ezeknek általánosságban való elmondása után lássunk egyet a zsinat tárgyai közül — bemutatoul.

„Instaurare omnia in Christo!“ akkor válik lehetségessé, ha a szükséges reformatiot magunkon kezdjük, mert „per sancta et pia exempla Deo parantur gratissima templa.“ — Tehát öntudatosan engedelmes, a hiaságokat megvető, alázatos, önmegtartó, tisztaszívű, nyilt lelkelű, önfeláldozó munkás papságot az egyházmegyéknek, s megváltozik a föld színe. — Tekintettel arra az el nem tagadható tapasztalatra, hogy a zsengekorbán a papságról nyilt fogalom, később a felölük való tapasztalat s talán papi körökben nyert benyomás, a papnevelő-intézetbeni előkészítés körülményei, s betetőzésül az a bánásmód és irányítás az első főnököl s ezen principális házában nyert benyomások olyan befolyással vannak a papi pályára készülő ifjúra, illetőleg legtöbb ifjú papra, hogy ezeket viszik magukkal s ültetik át életükbe: azért nagyon kívánatos ez ügyben minden irányban kiterjedő intézkedés és olyan Statutum, mely már a növendékpapnak részévé váljék, hogy az ordinatio előtt írásba foglalt esküvel kötelezze magát minden pontnak betartására.

Tehát ez lehetne a Cap. „De reformatione seu perfectione Cleri.“

1.) Neveltetés vagy megnyerés által az elemi iskolától kezdve tiszta papi generációról gondoskodni — minden pap kötelezetik.

2.) Napnevelőintézet építésével kapcsolatban — különleges felügyelet mellett — kisebb papnevelőintézet okvetlen létesítendő, hogy az ártatlan kortól kezdve, csakis jó példát s igaz papi szellemet sajátítva el, tanuljon meg az az ifjú Istennek élő áldozat lenni. „Qui non assvescit virtuti, dum juvenescit, a vitiiis nescit discedere, quando senescit.“ — Anyagi oldaláról is világosságot nyujtunk: a státus alapítványai közül bizonyos ide áttenni; hálásabb eredmény lesz.

3.) A theologiai fakultáson a gyakorlati papi életre és munkásságra sült fektetni. Utolsó pillanatig megfigyelni: minő ok köti az illetőt e pályához? Lelküket feltáró, önálló jellemeket fejleszteni (nyilvános vezeklés), hogy a lakoskodó vagy megalkodott lelkek ne pusztuljanak s pusztítsanak az Úr hajójában. Itt már a „ductor“-i szervezetet az erényben és munkásságban „vezető“ példaadásnak kell felváltani; s annak beigazolására: ki hogyan tud vezetni — és engedelmeskedni? egy éven át mindenki vel meg kell kísérni ezt. Minden alkalmat . . . kiismerésükhez.

a) Papi ruhába öltözöttek — felszentelésig ne távozzanak az intézetből. A szünidőt német és oláh nyelv elsajátítására fordítsák — egyházmegyénk érdeke szempontjából; különösen

utóbbi tekintetében nagy hátrányunk van magyar katolikusoknak.

b) Az elüljáróságot a szünidőn helyettesítő fiatal papok pedig érdemet szerezhetnek rátermettségük bebizonyítására

II. 4.) Felszentelt fiatal papot munkával azonnal böven ellátni; szigoruan kötelességévé tenni, hogy főnökének asztalát soha senkiért el ne hagyja; családok ismeretségét kerülje; plebánosát ne dehonestálja; töle kérjen felvilágosítást, segítséget; minden egyházi beszédét s nyilvános szereplése alkalmávali dolgozatát a püspöki hivatalhoz felvéneként terjessze fel.

5.) Három évre köteleztessék mindenki zsinatvizsgára; s minden tíz évben köteles ezt megismételni, részint, hogy a „dogma“ és „fegyelem“ tárgyai körébe eső dolgokat el ne feledje, részint, hogy a változott viszonyokk haladva, tanulmány tekintetében a fiatalabb generationak ne álljon mögötte.

6.) Minden plebánián iroda állítandó be; felekkel érintkezés, tanítás csak itt történjék; a pap magán lakása clausura legyen.

7.) Minden pap az édes anyát és férjét, len édes testvért kivéve — csak férfi alkalmazottat tarthasson; káplánna! bíró plebánián még említett édes „női“ személyek se étkezzenek együtt a papokkal.

A szerkesztő üzenetei.

Kapitány. Tudósításait nem közölhetjük, mert alnév alatt küldötte be azokat A „Polgár“ című lap felkínálkozó cikkét sziveskedjék feldolgozni. Hirlapi közleményeket és nyomda alá kerülő cikkeket, csak a papir egyik felére szabad írni s a papiron jó nagy szelvézetet hagyni.

K. G. A szóban forgó ügyről, a megjegyzés eképen hangzik: „Nekünk alapos reményünk van arra, hogy ezen jól bevadalmazott állásra, a hívek választása és a kegyelmes főpásztor kinevezése, oly egyént fog helyezni, a kinek tudománya, széplőtlén papi élete, férfias jelleme, méltó lesz a hívek bizalmára, a főpásztori kegyre és aki a kath. egyház magasztos eszméit, a hívek lelkiútvét, lankadatlan munkásságával elő fogja mozdítani. Ezt óhajtani minden igaz hívőnek nemcsak jogában áll, hanem kötelessége is ezért imádkozni, mert az egyház a kántorbotjokét épen ezért rendelte. Azt hisszük, az Ön óhajtása is ilyen személyre irányul.

P. S. Nagyszében. A megnyitót közöljük, F. P. úr nagy dolgozatát is később hozni fogjuk.

Collegialitas. Szaklapra való s ép azért elküldöttem az Egyházi Közlönynek.

Az örmény esperesség és a zsinat Eltettelem egyelőre a fiokom legfenekére. Kényes kérdés és háladatlan.

A népiskola tananyagának tantárgyankénti beosztására szolgáló

Részletes Tantervnyomtatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomtatvány

a miniszteri és külön a róm. kath. tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. postadíjjal együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 korona előleges beklüde mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanitónál
Székelyudvarhely.

Kerestetnek

— begyakorlatnak. Csakis írásbeli ajánlatokat

az ország minden nagyobb városaiban és községeiben egy most szervezés alatt álló **életbiztosító-társaság** részére alkalmas képviselők, kik 1000 koronától 10000 korona évi jövedelemre tehetnek szert, amennyiben szellemi és anyagi képességgel bírnak. Gyakorlati bírók előnyben részesülnek. Kellő járással nem bírók díjmentesen

— begyakorlatnak. Csakis írásbeli ajánlatokat **FISCHER K. irodája RÁKOSPALOTA**, továbbít. —

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkészi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Allandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *

— Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában. —

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hirlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
* * * * * hetilap. * * * * *

— Saját tulajdonában. —

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesetek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

Megjelenik füzet alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Írta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastkos füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitigazságok hirdetése. — A prédikálás. hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérnálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi biráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozatoknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetestestületek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lemergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporni János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Írta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkészi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkészi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.